

בעניין:

1. אבו גווילה
 2. ...קטינה בת 13 שנים
 3. ...קטין בן 12 שנים
 4. ...קטין בן 11 שנים
 5. ...קטין בן 7 שנים
- העותרים 1-5 כולם מכפר עקב, ירושלים המזרחית
6. **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע.ר.**
כולם על ידי ב"כ עוה"ד עדי לנדאו (מ.ר. 29189)
ו/או יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או תמיר בלנק (מ.ר. 30016)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים 97200
טל: 6283555-02; פקס: 6276317-02

העותרים

- נ ג ד -

מדינת ישראל – משרד הפנים:

1. שר הפנים
 2. מנהל מינהל האוכלוסין
 3. מנהל לשכת מינהל האוכלוסין במזרח ירושלים
- באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' עוזי חסון 4, ירושלים
טל': 6208177-02; פקס': 6222385-02

המשיבים

עתירה למתן צו-על-תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם ליתן טעם:

- א. מדוע לא יאשרו את בקשת העותרת 1, לרשום במרשם האוכלוסין הישראלי ארבעה מילדיה הקטינים שנולדו ברמאללה.
- ב. מדוע לא ינהגו על פי פסיקת בג"ץ, לפיה בקשה לרישום ילד תישקל לגופה, ובנפרד מבקשת הורוה לאיחוד משפחות, ויחזרו בהם מהודעתם כי ילדיה של העותרת 1 לא יוכלו להירשם במרשם האוכלוסין מאחר שבקשתם מחייבת הליך איחוד משפחות, הליך המוקפא לאור החלטת הממשלה מיום 12.5.2002.
- ג. אם המשיבים טוענים שהחלטת הממשלה בעניין הקפאת הליך איחוד המשפחות כוללת גם הקפאת רישומם של ילדים קטינים שנולדו מחוץ לישראל, המתגוררים בישראל ביחד עם ההורה הישראלי, מדוע שלא יפרסמו החלטתם זו כמתחייב במינהל תקין.
- ד. מדוע לא יודיעו כי כל ילד שאחד מהוריו תושב קבע של ישראל, והוא מתגורר בישראל באופן קבוע עם הורוה זה, יירשם במרשם האוכלוסין הישראלי.
- ה. מדוע לא יעגנו את רישומם של ילדים של תושבי המדינה שנולדו מחוץ לישראל בחוק או בתקנות, שיקבעו כי ילדים המתגוררים עם הורה שהוא תושב ישראל, יקבלו את מעמדו של הורה זה.
- ו. מדוע לא יקבעו נהלים וקריטריונים ברורים אודות הדרישות והאופן בו ניתן לפנות על מנת לרשום ילד או ילדה של תושב המתגורר בישראל, במרשם האוכלוסין, וזאת עד לעיגון הנושא בחוק או בתקנות.
- ז. מדוע לא יפרסמו את הנהלים והקריטריונים הללו לכלל הציבור, בשפה הערבית.

ואלה נימוקי העתירה:

1. עניינה של עתירה זו בהחלטת המשיבים להקפיא את הטיפול בבקשות לרישום ילדים אשר רק אחד מהוריהם הוא תושב, ואשר נולדו מחוץ לישראל, במרשם האוכלוסין הישראלי. המשיב החליט לאחרונה כי בקשות לרישום ילדים שנולדו מחוץ לישראל, שעד היום טופלו בבקשות לרישום ילדים, ובהתאם לפסיקת בג"ץ הוחלט כי יטופלו ואישורם יישקל בנפרד מהבקשה לאיחוד משפחות של הוריהם, יטופלו במסלול של בקשות אחמ"ש. מאחר והוחלט בחודש מאי 2002 על הקפאת בקשות אחמ"ש של אנשים בני הלאום הפלסטיני, הוחלט לא לטפל בבקשות לרישום ילדי תושבים שנולדו בחו"ל בכלל. למותר לציין, כי החלטה זו לא פורסמה מעולם ונודעה לעותרת 6 במקרה, במהלך טיפולה בבקשת העותרים 1-5.
2. בעקבות החלטת המשיבים הודע לעותרים כי שני ילדיה של העותרת 1 שנולדו בישראל, יוכלו להירשם במרשם האוכלוסין ולהופיע בתעודת זהותה של העותרת, תושבת קבע של מדינת ישראל, ואילו ארבעת ילדיה שנולדו בגדה יירשמו במסגרת בקשה לאיחוד משפחות, בקשה אותה אין הלשכה מוכנה לקבל לאור החלטת הממשלה בדבר הקפאת הטיפול בבקשות כגון דא.
3. ההחלטה האבסורדית בעניינה של העותרת ממחישה את המצב המצער עליו החליטו המשיבים מבלי שחשפו את החלטתם לציבור - לפיו ילד שאחד מהוריו (או אולי שניהם) תושב ישראלי ואשר נולד מחוץ לישראל, לא יירשם עד להודעה חדשה במרשם האוכלוסין.
4. החלטת המשיב פוגעת בזכותו הבסיסית של הילד לקבל מעמד בעולם, ולהחזיק במעמד זה לזה של ההורה עמו הוא מתגורר. תינוקות וילדים נותרים ללא מעמד בארצם ומתושבי מדינת ישראל נמנעת הזכות האלמנטרית להעניק לילדיהם מעמד זה לשלהם. בעוד הקפאת הליך איחוד המשפחות נמשכת, נמנע מתינוקות וילדים המתגוררים עם אמם או אביהם התושבים בישראל, "להתאחד" עם ההורה התושב והם נותרים כבני אנוש לא רשומים ולא מוכרים.
5. החלטת המשיבים להקפיא את רישומם של ילדים שנולדו מחוץ לישראל, אך מתגוררים עם ההורה התושב בירושלים, הנה שלב נוסף במסכת של שינויי מדיניות בנושא זה. המשיבים משנים את מדיניותם בנוגע לרישום ילדים במצב זה השכם והערב כפי שיפורט להלן בסעיפים 22-41, מאחר שזכות בסיסית זו של ההורה התושב וילדו אינה נזכרת בחוק, בתקנות או אפילו בנוהל ברור המפורסם בציבור.

העותרים

6. העותרת 1 (להלן - העותרת) היא ילידת ירושלים, תושבת מדינת ישראל המתגוררת במזרח ירושלים. היא אם לשבעה ילדים, הגדולה שבהם בת 13 והקטנה בת חודשיים. רישומם של שניים מילדיה הקטנים, בנותיה בנות השנתיים והשלוש (הקטנה ביותר נולדה לאחר מכן ולא היתה כלולה בבקשה) אושר על ידי המשיב 3, בעוד רישומם במרשם האוכלוסין של ארבעת הילדים הגדולים, שגילאיהם: 13, 12, 11 ו-7, סורב על ידי המשיב 3, מבלי שהנושא נשקל לגופו, משום שנולדו מחוץ לישראל.
7. העותרים 2-5 הם ארבעה מילדיה הקטינים של העותרת. הם מתגוררים עם הוריהם במזרח ירושלים, אך נושאים מספר מזהה גדתי. בקשת אמם לרשום אותם במרשם האוכלוסין הישראלי סורבה.
8. העותרת 6, עמותה רשומה שמשרדיה במזרח ירושלים, שמה לה למטרה לסייע לאנשים שנפלו קורבן להתעמרות או קיפוח על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם בפני ערכאות, בין בשמה כעותרת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.

העובדות

9. העותרת נישאה לתושב רמאללה בשנת 1988. לאחר נישואיה, התגוררה לסירוגין בבית הוריו של בן זוגה במחנה הפליטים קלנדיה, בדירות שכורות במחנה, ובבית הוריה באבו-טור. בשנת 1997 עברו הורי העותרת לבית מרווח יותר, בשכונת סילוואן, והעותרת ומשפחתה עברו לבית זה איתם. בבית בסילוואן הוקצתה לעותרת ומשפחתה יחידת דיור נפרדת, עם מטבחון ושירותים.
10. בשנת 2000 עברה העותרת עם משפחתה לדירה שכורה בשכונת כפר עקב. לאחר המעבר מצאו העותרת ובן זוגה עבודה בשכונה: היא בטיפול בקשיש והוא כעובד החזקה בבית החולים ליולדות אל-מואתדי.
11. במהלך השנים נולדו לעותרת ולבן זוגה שבעה ילדים: ארבעת הילדים הגדולים נולדו במהלך השנים 1989-1995 ברמאללה, ושלוש הילדות הקטנות נולדו בשנים 1999, 2000 ו-2002 בירושלים.
12. בשנת 2000 הגישה העותרת ללשכת המשיב 2 בקשה לרישום ילדים ובקשת אחמ"ש עבור בן זוגה, בליווי מסמכים המעידים על מרכז חיי המשפחה בירושלים. בפברואר 2001 סורבה בקשת האחמ"ש. במאי 2001 סורב הערעור שהוגש על הסיור לבקשת האחמ"ש ובאוגוסט 2001 סורבה הבקשה לרישום ילדים. שתי הבקשות סורבו מהטעם כי "לא הוכח מרכז חיים".
- מכתבי הסיור מהמשיב 3 מצ"ב לעתירה ומסומנים בהתאמה ע/1 א-ג. העותרים מבקשים להפנות את בית המשפט הנכבד לכותרת נספח ע/1 ג ולתוכנו, בהם מתייחס המשיב 3 לרישום ילדים ולא לבקשת אחמ"ש.
13. העותרת ערעה שוב על החלטת המשיב 3 לסרב לבקשת האחמ"ש שהגישה. היא הונחתה על ידי פקיד הלשכה לכתוב שהיא מערערת על ההחלטה ולצרף הוכחות עדכניות למרכז חייה בירושלים, וכך עשתה. מאחר ומדובר בהגשת מסמכים בלשכה, אין לעותרת העתק מהערעור. עד היום לא התקבלה כל תשובה מלשכת המשיב 3 בעניין זה.
14. נציין, כי בקשת האחמ"ש והבקשה לרישום הילדים לא הוגשו לפני שנת 2000, עקב סכסוך עם משפחת בן זוגה של העותרת באשר לבקשת תעודת זהות ישראלית עבורו. בשל חילוקי הדעות בעניין זה, התגוררו העותרת וילדיה במשך תקופות מסוימות בבית הורי העותרת באבו טור בעוד בן הזוג, אבי הילדים, התגורר במחנה הפליטים קלנדיה. כמו כן, בחלק מהזמן היתה העותרת מגיעה לרמאללה, ולעיתים בן זוגה ניסה להתגורר עמה בירושלים, אולם עקב הלחצים המשפחתיים עד שנת 1997 לא היו אלה מגורי קבע. על כל פנים, במהלך השנים חילוקי הדעות יושבו ובשנת 1997 העותרת ובני משפחתה עברו לגור באופן קבוע ויציב במזרח ירושלים.
15. לאחר קיומם של הליכים בבית הדין האזורי לעבודה, בעניין הכרת המוסד לביטוח לאומי בתושבות העותרת בירושלים, הסכים ב"כ העותרת דאז, עו"ד אבו אחמד, לפשרה עם המוסד לביטוח הלאומי, לפיה יוכרו העותרת וילדיה כתושבי מדינת ישראל מחודש יוני 2000, מועד חתימת חוזה השכירות של בני המשפחה בדירתם בכפר עקב. להסכמה בין העותרת למוסד לביטוח לאומי ניתן תוקף של פס"ד. בית הדין לעבודה החליט לחייב את המוסד לביטוח לאומי בהוצאות משפט.
- פסה"ד (בהסכמה) מיום 25.2.2002 בעניין תושבות העותרת וילדיה, מצ"ב לעתירה ומסומן ע/2.
16. בתאריך 30.7.2002 שלחה העותרת 6 ללשכת המשיב 3 בקשה לרישום ילדי העותרת במרשם האוכלוסין, אליה צורפו הוכחות מקיפות המעידות על מרכז חיי המשפחה בירושלים.
העתק מהבקשה מצ"ב לעתירה ומסומן ע/3.
17. בתאריך 11.8.02 הודיעה גב' נאצרה, בשם המשיב 3, במכתבה לעותרת 6, כי בקשת רישום ארבעת ילדיה הגדולים של העותרת תידון במסגרת אחמ"ש, ואילו נושא רישומן של שתי הבנות הקטנות נמצא בטיפול.
מכתב מטעם המשיב 3 מצ"ב לעתירה ומסומן ע/4.

מיצוי הליכים

18. בתאריך 4.8.2002, שלחה גבי פילמוס, מטעם העותרת 6, מכתב ללשכת המשיב 3 בו ביקשה לברר פשר ההחלטה לדון בנפרד בבקשת הילדים שנולדו בישראל לעומת בקשת הילדים שנולדו באל-בירה, ובהחלטה לדון באחרונים במסגרת בקשת אחמ"ש. למכתבה זה צירפה גבי פילמוס מכתב, שנשלח למשיב 3 במקרה אחר, בו התבקש המשיב 3 להסביר את משמעות דרישותיו החדשות.
- מכתב העותרת 6 מיום 14.8.02 ומכתב העותרת 6 בנושא, שנשלח במסגרת בקשה אחרת וצורף למכתב זה, מצ"ב לעתירה ומסומנים בהתאמה ע/5 א-ב.
19. במכתב מתאריך 3.9.2002 הודיעה גבי עמדי, סגנית המשיב 3, כי הוחלט לאשר רישומן של שתי בנותיה הקטנות של העותרת. עוד הודיעה גבי עמדי כדלקמן:
- "הערה: באשר לארבעת הילדים שנולדו באל בירה ורשומים באזור נושא רישומם מחייב הליך אחמ"ש ולכן רישומם יידון במסגרת בקשה לאחמ"ש שבשלב זה ולאור החלטת הממשלה מיום 12.5.02 אין אנו מקבלים בקשות מסוג זה". (ההדגשות במקור – ע.ל.).
- מכתבה של גבי עמדי מצ"ב לעתירה ומסומן ע/6.
- גבי עמדי התעלמה מבקשת העותרת 6 להסביר מדוע שונה שמו של הליך רישום הילדים, אשר עד כה, על אף הדמיון להליך אחמ"ש, הוכר כהליך שונה ונקרא בשם שונה (בקשה לרישום ילדים).
20. בתאריך 29.9.2002 פנתה גבי פילמוס מטעם העותרת 6 במכתב נוסף למשיב 3, ובו ביקשה לברר מהו הבסיס המשפטי להחלטה שלא לרשום ארבעה מילדי העותרת. עוד שאלה גבי פילמוס האם והיכן פורסמו הנהלים לפיהם ילדים לא יירשמו במרשם האוכלוסין הישראלי עקב ההקפאה.
- מכתב העותרת 6 מצ"ב לעתירה ומסומן ע/7.
21. עד היום לא התקבלה תשובה לאף אחת מהשאלות שהעלתה העותרת 6 ואף לא תגובה אחרת כלשהי.

ההפכפכות במדיניות המשיבים

22. בחינה של השינויים שחלו במדיניות המשיבים בנוגע לרישום ילדים שאחד מהוריהם תושב קבע, שופכת אור נוסף על מהות החלטת המשיבים נשוא העתירה שלפנינו:

מדיניות המשיבים מסוף שנות ה-80 ועד שנת 1996

23. מאחר והמשיבים מעולם לא פרסמו בציבור נהלים מסודרים בנושא רישומם של ילדי תושבים שנולדו מחוץ לישראל, ואף נמנעו במשך שנים באופן עקבי מלהשיב באופן מסודר לבקשות העותרת 6 לקבלת נוהל בנושא, ניתן ללמוד על מדיניותם במשך השנים מהתנסותה של העותרת 6 וארגונים נוספים העוסקים בנושא ומשיחות ומכתבים ספורדיים שהתקבלו נקודתית מהמשיבים.
24. במהלך השנים עד שנת 1996, על מנת לרשום ילד שרק אחד מהוריו הוא תושב ירושלים, ללא קשר למקום היוולדו, היה צורך בבקשה לאיחוד משפחות, אליה צורפו הוכחות מקיפות למרכז חיים בירושלים. על פי תקנה 12 לעיל, מבחינה חוקית יש לרשום ילד שנולד בישראל ואביו הוא תושב, במרשם האוכלוסין. לפיכך, הבקשה לאיחוד משפחות במקרים בהם האב המבקש הוא תושב, נדונה להיות מאושרת לאחר הסרבול הבירוקרטי. בקשות שהגישו אבות עבור ילדיהם שנולדו בחו"ל טופלו באופן זה.
- לעומת זאת, המצב היה שונה בשנים אלו באשר לבקשות שהגישו אמהות, תושבות הנשואות לזרים, עבור ילדיהן. במקרים אלו אישרו המשיבים רישומם של ילדים רק בנסיבות מצומצמות ביותר. גישה זו נבעה ממדיניות מפלה שהנהיגו המשיבים עד שנת 1994, על פיה גברים ירושלמים בלבד יכולים להגיש בקשת אחמ"ש עבור בנות זוגם. הנחת המשיבים היתה כי נשים, תושבות, שלא יכלו להתאחד עם בני זוגן, עקרו עם ילדיהן למקום מגוריו של בן הזוג הזר. לפיכך, הבקשות במקרים אלו סורבו בשל ההנחה שהאמהות והילדים לא מתגוררים בישראל, אך ללא קשר למקום היוולדם של הילדים.
- על אף החלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 48/89 עיסא נ' מינהלת הלשכה האזורית ואח', פ"ד (מג) 573, בה נפסק כי חובה על המשיב להפעיל את שיקול דעתו בכל בקשה של

- תושב לרישום ילדו לגופה, המשיכו המשיבים בשלהם - לקשור בין בקשת האחמ"ש של ההורה הזר לבקשת רישום הילדים.
25. זאת ועוד, כאשר ילדה תושבת ישראלית הנשואה לזר מהשטחים תינוק בישראל, הונחו בתי החולים לשלוח את הודעת הלידה של התינוק שנולד בישראל למשרד הפנים בשטחים, על מנת שהתינוק יירשם שם. המספר המזהה הפלסטיני שקיבלו התינוקות במקרים אלו, שניתן שלא על דעתה של אם התינוק, היווה כמובן בסיס נוח עבור המשיבים לסירוב רישום "התינוק הפלסטיני" בישראל.
26. בשנים אלו לא הבחינו המשיבים בין ילד של תושב שנולד בחו"ל לבין ילד שנולד בארץ. בקשת תושב לרישום את ילדו נענתה לרוב בחיוב, ללא קשר למקום היוולדו של הילד, ואילו בקשה זהה של תושבת סורבה, בדרך כלל, בין אם הילד נולד בארץ, בין אם לאו.
27. בשנת 1994 השתנתה מדיניותם המפלה של המשיבים והותר לנשים תושבות להגיש בקשה לאיחוד משפחות עם בני זוגן. השינוי במדיניות בעניין זה, שבא בעקבות פסיקת בג"ץ, גרר שינוי במדיניות לגבי בקשות לרישום ילדים של תושבות. מאז 1994 אישר המשיב בקשות לרישום ילדים של נשים תושבות בכפוף להוכחת מרכז חיים בירושלים, ושוב, ללא קשר למקום היוולד של הילדים.
28. בתקופה זו, בניגוד לפסיקת בית המשפט המחייבת שקילת כל מקרה לגופו, המשיכו פקידי המשיב 3 לדון בבקשות לרישום ילדים של נשים תוך כריכת הבקשות עם בקשת האחמ"ש שהגישו עבור בני זוגן. בהתאם לכך, משך הזמן במהלכו דן המשיב 3 בבקשות אלה ארך תקופה דומה למשך בדיקת בקשת אחמ"ש, קרי, בין 3 ל-5 שנים. בעקבות פניית העותרת 6 למשיבים לשם הבהרת כריכת נושא רישום הילדים של תושבות באישור האחמ"ש, הודיעו המשיבים כי שתי הבקשות יידונו בנפרד.
- ראו סעיף ה' למכתבה מיום 28.11.95 של גב' קרשטיין, מנהלת העותרת 6, לשר הפנים בעניין זה, המצ"ב לעתירה ומסומן ע/8.
29. לגבי ילדים שאחד מהוריהם הוא תושב, ושנולדו מחוץ לישראל, ההליך ומשכו היו זהים, פרט לדרישה במקרה זה כי ההורה ימלא טופס "בקשה למתן תושבות קבע", בנוסף למסמכים האחרים. המשיבים התחייבו להתייחס לבקשה זו באופן מזורז, ולמעשה טיפלו בבקשה כזו באופן זהה לחלוטין לבקשה של ילד שנולד בישראל. הבדל נוסף הוא שבעת הרישום, על מנת לרשום ילד שנולד מחוץ לישראל, נדרשו ההורים לשלם אגרה.

מדיניות המשיבים משנת 1996

30. בעקבות פניות של העותרת 6, ארגוני זכויות אדם ועורכי דין נוספים נגד האופן בו מטפל המשיב בבקשות לרישום ילדים, התקבלה ביום 18.3.1996 תשובתה של עו"ד בקשי מהלשכה המשפטית של המשיב לעו"ד אנדרה רוזנטל. בהודעה זו הכירו המשיבים בטעות שבכריכת בקשות לרישום ילדים בבקשות אחמ"ש והבהירו שהבקשה לאיחוד משפחות עבור בן זוג תידון בנפרד מבקשות לרישום ילדים. בתשובתה ציינה עו"ד בקשי כי מעכשיו הורה המעונין לרישום את ילדו, יעשה זאת בנפרד מבקשת האחמ"ש לבן הזוג על ידי מילוי טופס בקשה לרישום ילד. עו"ד בקשי לא הבחינה לעניין זה בין ילדים שנולדו בחו"ל לבין ילדים שנולדו בישראל. כתוצאה מכך, מאז 1996, הטיפול בבקשות לרישום ילדים חדל להיקרא באופן רשמי בקשה לאיחוד משפחות, והוגש כבקשה לרישום ילד בטופס שכותרתו בקשה לרישום ילד.
- מכתבה של עו"ד בקשי וטופס בקשה לרישום ילדים, הוא הטופס בו משתמשים עד היום על מנת לרשום ילד, מצ"ב לעתירה ומסומנים בהתאמה ע/9 א-ב.
31. המשיב סירב להיעתר לבקשות העותרת 6 במהלך השנים לקבל לידיה הנחיות רשמיות לגבי נוהל רישום הילדים והאופן בו הרישום צריך להיעשות. כל שהסכים המשיב 3 והעובדים מטעמו, היה להסביר לעותרת 6 בעל פה על הפרוצדורות, נכון לתקופה מסוימת.
- מספר דוגמאות מפניות העותרת לקבל נהלים וקריטריונים המנחים את המשיב בבואו לרשום ילד במרשם האוכלוסין, מצ"ב לעתירה ומסומנות בהתאמה ע/10 א-ג. כמו בקשות אחרות של העותרת 6 לקבלת נהלים כתובים – בקשות אלו לא נענו.

שנת 1998 עד 2000

32. במהלך שנת 1998 הבחינה העותרת 6 במגמה הולכת וגוברת מצד המשיבים להעניק לילדי תושבות, בנות זוג של תושבים זרים, מעמד תושבות ארעית לשנה אחת בלבד, במקום הרישום הרגיל במרשם האוכלוסין. המעמד הזמני הוענק לילדים במקרים אלו, בין אם נולדו בישראל ובין אם מחוץ לה.

מכתבי העותרת 6 למשיבים מצ"ב לעתירה ומסומנים בהתאמה **ע/11 א-ג**.

33. העותרת 6 ניהלה התכתבות עם המשיבים בנושא, עד שבתאריך 13.5.1999 הודיעה גבי שרון, הממונה דאז על מרשם ודרכונים בלשכת המשיבים, כדלקמן:

"ילדים זכאים להירשם במרשם האוכלוסין בישראל, גם אם האב אינו בעל מעמד בארץ, ובלבד שלאחר בדיקת מרכז חיים הוברר כי האשה גרה בישראל, וכי הילד יתגורר עמה, אזי מקבל הילוד מעמד האם...". (הדגשה במקור – ע.ל.).

במכתבה לא מבחינה גבי שרון בין ילדים שנולדו בישראל לבין ילדים שנולדו מחוץ לה, אלא מדגישה שהנתון הרלוונטי לעניין רישומו של ילד במרשם האוכלוסין הנו קיום מרכז חיים עם ההורה התושב בישראל.

חילופי המכתבים בין העותרת 6 למשיבים מצ"ב לעתירה ומסומנים בהתאמה **ע/12 א-ד**.

34. גם לאחר הודעה זו נדרשה פנייה בהליך קדם בג"ץ לפרקליטות המדינה, על מנת לשנות את הסטטוס לילדים שנרשמו במעמד לא קבוע. בעקבות פנייה זו אושר רישומם של ילדים, שנולדו בישראל ומחוץ לה, במעמד קבע במקום מעמד ארעי.

פניית העותרת 6 לפרקליטות מצ"ב לעתירה ומסומנת **ע/13**.

35. על אף שלאחר פרשה זו המשיבים התחייבו לפרסם הודעה בלשכתם לפיה ילד שאמו הוכיחה מרכז חיים בישראל (ללא קשר למקום היוולדו), ובכל זאת קיבל מעמד ארעי יוכל לבוא ולתקן את רישומו, לא ניתן עדיין לעמוד על ההשפעה של רישומם של ילדים רבים במעמד ארעי, במקום מעמד קבוע: לא ברור כמה ילדים נרשמו במעמד ארעי ולא הגיעו למשרד העותרת 6 או ללשכת המשיבים במועד סמוך להנחיה, ובשל כך נותרו במעמד הזמני, עד ש"פקע" כעבור שנה. ילדים אלו עתידים, כנראה, לגלות כי הם למעשה אינם תושבים רק כאשר יפנו בגיל 16 ללשכת המשיב לשם קבלת תעודת זהות.

שנת 2000 עד 2002

36. עד לשנת 2000 התייחסו בלשכת המשיב לבקשות לרישום ילדים של תושבים, אשר נולדו מחוץ לישראל, באופן זהה לטיפול בבקשות לרישום ילדים שנולדו בארץ. באמצע שנת 2000 גילתה העותרת 6 שוב כי משרד הפנים רושם ילדים שרק אחד מהוריהם הוא תושב במעמד של תושב ארעי, לשנתיים. הח"מ פנתה מיד למשיב 3, מנהל הלשכה במזרח ירושלים, ולגבי שרון, אשר טיפלה בנושא רק שנה קודם לכן. השניים הבטיחו להשיב באופן מסודר בנושא.

מכתבה של הח"מ בנושא מצ"ב לעתירה ומסומן **ע/14**.

37. לאחר מספר פניות טלפוניות למשיב 3, נענתה לבסוף הח"מ בעל פה כי המדיניות החדשה אכן קיימת. מכיוון שלא ניתן להפעיל מדיניות כזו על ילדים שנולדו בישראל, שכן תקנה 12 לתקנות הכניסה אינה מאפשרת זאת, הודיע לבסוף המשיב 3 בשיחה טלפונית כי המדיניות החדשה מכוונת לילדים שרק אחד מהוריהם הוא תושב ואשר נולדו מחוץ לישראל, עליהם לא חלה התקנה או דבר חקיקה אחר. על פי הנחיה זו ילדים אלו יירשמו במרשם במעמד של תושב ארעי למשך שנתיים.

38. במכתב הסטנדרטי מטעם המשיבים המאשר את רישומם של ילדים אלו, מצוין כי הילדים יירשמו במעמד ארעי לשנתיים, אך לא מצויינת בו כל הנחיה לגבי האופן בו יהפוך מעמד הילד למעמד של קבע בתום השנתיים. לפיכך, תושבים שילדיהם נרשמו במעמד ארעי, אינם יודעים מה יקרה עם תום תוקף המעמד וכיצד ניתן לשנותו למעמד קבע.

39. נציין, כי גם הפעם גילתה העותרת 6 על השינוי במדיניות המשיב במהלך טיפולה הרגיל בסיוע למשפחות לרשום את ילדיהן במרשם האוכלוסין, שכן המשיב כהרגלו ללא טרח לפרסם את דבר שינוי המדיניות. העותרת 6 פנתה למשיב מספר פעמים בכתב ובעל פה בנסיון לברר את העיגון החוקי או המינהלי להחלטה זו, אך מלבד מענה בעל פה של המשיב לשאלת הח"מ, כי מעכשיו יירשמו הילדים הנ"ל במעמד שונה, לא נענו פנייתיה בכתב של העותרת 6, לרבות בקשתה לקבל העתק מהנוהל החדש.

מאחר שלהחלטה זו עדיין לא מלאו שנתיים, הרי שטרם עמדה במבחן המציאות. לכן, לא ברור אם אכן ילדים שנרשמו במעמד ארעי לשנתיים יירשמו כתושבי קבע בבוא היום, ואילו קשיים בירוקרטיים צפויים להם לשם כך.

שנת 2002

40. בשנה זו גילתה העותרת 6 במהלך עבודתה, כי המשיב מסרב לרשום ילדים שנולדו מחוץ לישראל. תחילה סירב המשיב לבקשה לרישום ילדים שנולדו בחו"ל באופן לאקוני וללא כל הסבר. רק לאחר פנייה נוספת מצד העותרת 6, ניאות המשיב 3 להסביר כי לדידו החלטת הממשלה בדבר הקפאת הליך אחמ"ש כוללת גם בקשה לרישום ילדים.

41. עד היום לא קיבלה העותרת 6 לידיה נוהל רשמי בנוגע לרישום ילדים של תושבים וכאמור, לא נענתה ע"י המשיב לשאלותיה בנושא. למשיב אתר אינטרנט בו אמורים להתפרסם הנהלים המעגנים את סמכויותיו ותפקידיו כלפי הציבור. גם באתר האינטרנט של המשיב לא נמצא זכר לאופן בו יש לרשום ילדים במצבם של הילדים נשוא עתירה זו, כמו גם לגבי החלטת הממשלה בנושא זה.

נוהל הגשת בקשה לרישום ילד

42. לטענת המשיב רישום ילד שנולד בחו"ל הוא למעשה בקשה לאיחוד משפחות. העותרים יטענו כי טענה זו של המשיבים מועלית מטעמים לא ענייניים, כנראה כדי שלא להכביד על המאזן הדמוגרפי עם הוספה של תושבים נוספים, בני הלאום הערבי, למרשם האוכלוסין. העותרים יטענו כי בקשה לרישום ילדים, בין אם נולדו בישראל ובין אם מחוץ לה, על אף הדמיון הפרוצדורלי לבקשת אחמ"ש, הנה שונה בתכלית מבקשת אחמ"ש. תכליתה של בקשה לרישום ילד להעניק לילד מעמד זהה לזה של הורה עמו הוא מתגורר, על מנת לאפשר להורה לקחת אחריות על ילדו, לגדלו במקום בו יבחר ולהעניק לו ביטחון והגנה. זכותו של הורה לאפשר את שהייתו החוקית של ילדו הקטין בארצו הנה זכות טבעית כל כך, עד כי משונה מצב בו עולה צורך להסבירה במילים.

להלן נתאר את נוהל הגשת בקשה לרישום ילד בשני המקרים: ילד שנולד בישראל; וילד שנולד מחוץ לישראל. תיאור זה חשוב על מנת להבין את המלאכותיות והמגמתיות שבכינוי בקשות מהסוג האחרון "בקשות לאיחוד משפחות", וכי השינוי הסמנטי נקבע משיקולים זרים, בהמשך למדיניות שרירותית ומתעמרת.

בשונה מהליך רישום ילדו של אזרח, שנעשה באופן אוטומטי בסמוך ללידתו (על תעודת הלידה הניתנת בבית החולים רשום מספר הזהות), רישום ילדי תושבים אינו נעשה עם לידתם באופן אוטומטי, אלא טעון הגשת בקשה במשרד הפנים.

הליך הרישום שונה לגבי תינוקות עד גיל שנה ותינוקות וילדים מגיל שנה ומעלה. במקרה הראשון, על ההורים להגיע למשרד הפנים עם הודעת הלידה ומסמכים המעידים על קיום מרכז חיים בישראל, ואם המסמכים שיציגו יספקו את פקדי המשיבים, ייתכן שהילד יירשם במקום. במקרה השני, כאשר הילד הוא בן שנה ומעלה, רישומו במרשם האוכלוסין ייעשה על ידי טופס בקשה פורמלי, מיוחד לעניין זה, אשר יישלח באמצעות הדואר. בנוסף לטופס בקשת הרישום, על ההורים לצרף מסמכי הוכחות "מרכז חיים" לשנתיים אחורה, על פי טופס דרישות הזהה לטופס אותו ממלאים בני זוג המבקשים איחוד משפחות. ההוכחות הנ"ל כוללות, בין השאר:

– הודעת לידה, פנקסי חיסונים, חוזה שכירות, חשבונות מים, חשמל, ארנונה וטלפון – לגבי בית המגורים. אם בני הזוג גרים אצל ההורים או קרוב משפחה אחר, על ההורים להביא תצהיר חתום ע"י עו"ד המסביר היכן הם גרים, כמה נפשות גרות בבית ומיהן, כמה חדרים וקומות יש בבית. אם לא כל החשבונות בבית רשומים ע"ש בני הזוג, יש להביא תצהיר המסביר ע"ש מי החשבון ומדוע; אישור עבודה ותלושי משכורת או אם אין, תצהיר מעו"ד המסביר את נושא התעסוקה; אישורים על רישום הילדים בבית הספר או תעודות שנתיות וחצי שנתיות מבית הספר המעידות על לימודי הילדים, תדפיס

מקופ"ח עם שמות בני המשפחה, ותדפיס מהבנק המעיד על קבלת קצבאות ילדים, ומכאן על הכרת המוסד לביטוח לאומי בזכויות התושבות של המשפחה. זהו רק מבחר מהמסמכים אותם נדרשת המשפחה לספק לשם הסדרת מעמד ילדיה במרשם האוכלוסין.

הפרוצדורה הנ"ל זהה בין אם הילד נולד בישראל ובין אם מחוץ לה. הטופס שההורים מתבקשים למלא זהה בשני המקרים, וכותרתו בקשה לרישום ילדים. לא נעשה דבר מצד המשיב שיגרום לבני הזוג להסיק כי הם מבקשים איחוד משפחות עם ילדם ולא מבקשים לרשמו. אולם, כאמור, בהתאם להחלטה (שלא פורסמה) מלפני כשנה וחצי, לפיה כשהבקשה תאושר יירשם ילד שנולד בישראל כתושב קבע ואילו ילד שנולד מחוץ לישראל יירשם במעמד של תושב ארעי לשנתיים רצופות, ורישומו טעון בתשלום אגרה. בתום השנתיים מעמדו של ילד זה אמור להיות מומר למעמד קבוע. לאחרונה שונו תקנות הכניסה לישראל ומעתה תעריף רישומו של ילד שנולד מחוץ לישראל יעמוד על סכום של 2325 ש"ח, במקום 535 ₪.

43. חשוב להדגיש, כי המשיב 3 הסביר (בשיחה טלפונית עם הח"מ) את ההחלטה מלפני שנה וחצי, להעניק לילד שנולד בחו"ל מעמד ארעי לשנתיים, טרם הענקת מעמד הקבע, כבדיקה שהמשפחה, שחיה כנראה קודם לכן מחוץ לישראל, אכן ממשיכה לקיים מרכז חיים בישראל. המשיב 3 לא טען שלא מדובר בהליך רישום ילדים אלא בהליך אחמ"ש.

44. נציין, כי אמנם קיים דמיון רב בין בקשה לרישום ילדו של תושב, בשני המקרים, לבין בקשה לאיחוד משפחות, מבחינת הדרישות המרובות למסמכים וההכבדה הביורוקרטית. אולם מהיבט זה כל בקשה שהיא של תושב דומה למשניה, שכן לעולם תרבוץ על התושב הדרישה להוכחת תושבותו לשם קבלת שירות כלשהו מהלשכה.

השוני הפרוצדורלי בין הליך רישום ילד (בשני המקרים) : ילד שנולד בחו"ל וילד שנולד בארץ) לבין הליך אחמ"ש, הוא באורך ההליך ובאופן בחינתו. הבחינה השנתית במקרה של אחמ"ש נועדה לבדוק את כנות חיי הנישואין, המשך קיום מרכז חיים בישראל, וכוללת עריכת בדיקות פליליות וביטחוניות למוזמן. למותר לציין, כי ילדים קטינים אינם צריכים לעבור בדיקות אלו, כמו גם בדיקות שיוכיחו את זיקתם האמיתית להוריהם.

45. מהאמור לעיל עולה כי עד לפני שנה וחצי המשיבים התייחסו לבקשות לרישום ילדים שנולדו בארץ ובחו"ל באופן זהה לחלוטין, פרט לצורך לשלם אגרה במקרה האחרון. מאז השינוי קיבלו ילדים שנולדו מחוץ לישראל מעמד ארעי לשנתיים, לדברי המשיב 3, על מנת לוודא שהם אכן מתגוררים עם משפחתם בישראל לפני הרישום הקבוע. כעת, טוענים המשיבים כי בקשה לאיחוד משפחות עבור ילדים שנולדו בחו"ל מוקפאת ולא תישקל עד להודעה חדשה כלל, שכן היא בקשת לאיחוד משפחות ונופלת תחת החלטת הממשלה בעניין זה. העותרים סבורים כי המשיבים שינו את שם הבקשה לרישום ילדים שנולדו בחו"ל וקראו לה בשם חדש - בקשה לאיחוד משפחות, על אף השוני המהותי בין שני הנושאים, **לאחר החלטת הממשלה**, מתוך שיקולים זרים, וכהמשך ישיר למדיניות עקבית בשרירותה כלפי תושבי הקבע של ישראל. תוצאות השינוי קשות ביותר ופוגעות.

המסגרת המשפטית

כל ילד שנולד בעולם זכאי להירשם כיצור אנוש המוכר על ידי השלטונות.

46. מעמדם של תושבי הקבע במדינת ישראל מוסדר בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב - 1952 (להלן - החוק או חוק הכניסה לישראל) ובחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה - 1965 (להלן - חוק המרשם).

חוק מרשם

47. על פי סעיף 2 לחוק מרשם האוכלוסין, בתעודת זהותו של אזרח או תושב קבע יירשמו פרטיו האישיים, ובהם שמות ילדיו הקטינים, מינם ותאריך לידתם (בסעיף 2(9) לחוק המרשם).

48. בסעיף 3 לחוק מצוין כי:

"הרישום במרשם, כל העתק או תמצית ממנו וכן כל תעודה שניתנה לפי חוק זה יהיו ראיה לכאורה לנכונות פרטי הרישום המפורטים בפסקאות (1) עד (4) ו(9) עד (13) לסעיף 2". דהיינו, על המרשם לשקף נכונה את המציאות עליה הוא מעיד.

49. על פי סעיף 5 לחוק המרשם:

"כל תושב חייב למסור לפקיד רישום תוך שלושים יום מיום כניסתו לישראל לראשונה, ואם היה לתושב לאחר כניסתו לישראל - מיום שהיה לתושב, הודעה על פרטי הרישום שלו לפי סעיף 2; ואם נכנס או היה לתושב כשבחסותו קטין או בגיר שאינו מסוגל למלא חובתו לפי סעיף זה, ימסור גם הודעה על פרטי הרישום שלהם". (הדגשה שלי - ע.ל.).

50. על פי סעיף 11 לחוק מהרשם:

"תושב שנולד לו ילד בחוץ-לארץ חייב למסור לפקיד רישום תוך שלושים יום הודעה על פרטי הרישום של ילדו". (הדגשה שלי - ע.ל.).

על תושב שילדו נולד בחו"ל מוטלת חובה להודיע לרשות על הולדת ילדו. חובה זו זהה לחובת תושב שילדו נולד בארץ, גם אם אופן הביצוע שונה במקרה של רישום מאוחר.

אם כן, מהאמור לעיל עולה בבירור זכותו של תושב לרשום את ילדיו במרשם האוכלוסין, בין אם נולדו בחו"ל ובין אם נולדו בישראל. יתרה מכך, מהחוק עולה כי על התושב חלה חובה חוקית לעשות כן.

חוק הכניסה לישראל ותקנות הכניסה לישראל

51. רישום ילדים על פי חוק הכניסה לישראל מעוגן בתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד - 1974. תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, מסדירה את נושא רישומם של ילדים שרק אחד מהוריהם הוא תושב, אשר נולדו בישראל. על פי התקנה:

"ילד שנולד בישראל, ולא חל עליו סעיף 4 לחוק השבות, תשי"ב - 1950, יהיה מעמדו בישראל כמעמד הוריו. לא היה להוריו מעמד אחד, יקבל הילד את המעמד של אביו או אפוטרופסו זולת אם ההורה השני מתנגד בכתב לכך; התנגד ההורה השני, יקבל הילד את המעמד של אחד מהוריו, כפי שיקבע השר".

אין תקנה או הוראת חוק מקבילה המעגנת את נושא רישומם של ילדים שנולדו מחוץ לישראל ורק אחד מהוריהם הוא תושב, ולכן יש להקיש לעניינם מתקנה זו.

52. העותרים יטענו כי לא בכדי רישום ילדי התושבים אינו מוסדר בחוק או בתקנות, פרט לתקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל. כפי שיתואר בהמשך, היעדרם של נהלים מסודרים כלשהם בנושא זה איפשר למשיבים לשנות את מדיניותם לעיתים תכופות ביותר. כתוצאה מכך, תושבי המדינה אינם יכולים לדעת מה עליהם לעשות על מנת להעניק לילדיהם מעמד בארצם. נכון לעכשיו, אם ילדם נולד מחוץ לישראל, הם אינם יכולים לעשות דבר על מנת להעניק לו מעמד.

הטיעון המשפטי

להלן יטענו העותרים כי :

- א. המשיבים חורגים מסמכותם במסגרתה עליהם לשקול לגופה כל בקשה לרישום ילד שהורהו תושב המדינה ;
 - ב. המשיבים מפעילים סנקציה קולקטיבית נגד העותרים 1-5 ותושבים וילדים רבים אחרים במצבם ;
 - ג. החלטת המשיבים ניתנה בהיעדר סמכות ;
 - ד. החלטת המשיבים מנוגדת לחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו ;
 - ה. החלטת המשיבים ניתנה מתוך שיקולים זרים ובאופן שרירותי ;
 - ו. בהימנעם מלפרסם את החלטתם שלא לרשום ילדים במצבם של העותרים 2-5 נוהגים המשיבים בניגוד לכללי המנהל התקין ;
 - ז. הפגיעה בעותרים אינה עולה בקנה אחד עם המשפט הישראלי והבינלאומי, לפיו מחויבת מדינת ישראל לשמור על טובת הילד ולהגן על זכויותיו ;
 - ח. החלטת המשיבים אינה תכליתית וחורגת באופן קיצוני ממתחם הסבירות.
- להלן נבחן את המשמעות המשפטית והאישית עבור העותרים, של כל אחד מהסעיפים :

חשיבות התא המשפחתי וזכויות הילד – הפגיעה בעותרים 2-5

53. לעותרת, תושבת מדינת ישראל, זכות לחיות בבטחה עם ילדיה בישראל, כאשר מעמדם המשפטי מוסדר. זכות זו נובעת מזכותה של העותרת, בהיותה תושבת קבע של מדינת ישראל, כמו גם מזכות היסוד שלה כאם, כי לא יימנע ממנה ע"י מדינתה להגן על ילדיה ולהעניק להם את המקסימום שביכולתה. על המדינה מוטלת החובה הברורה והטבעית לא רק שלא למנוע פגיעה שכזו, כי אם להגן באופן אקטיבי על האדם מפני פגיעה ביכולתו להעניק לילדיו את ההגנה לה הם זקוקים.
54. המשיבים מתעלמים מעקרון טובת הילד, הוא עקרון יסוד בהפעלתו של כל שיקול דעת מינהלי או שיפוטי בנוגע לקטינים. כל עוד הוא קטין וכל עוד הורהו מתפקד כראוי, טובת הילד מחייבת לאפשר לו לגדול בתא משפחתי התומך בו. הסירוב לרשום את הילד כתושב ישראל, כאשר הורהו תושב ישראלי שמקום מגוריו בישראל, משמעו – לכפות פירוד על הילד מהורהו, לפגוע בהתפתחותו ולהתערב בתא המשפחתי בניגוד לטובתו. לחילופין, יישאר הילד בלית ברירה עם הורהו בישראל, אך ללא מעמד יציב וברור, כל עוד קשיי החיים ללא מעמד לא יכניעו את המשפחה.
55. בהיעדר מעמד, ילדיה של העותרת, מהיבטים רבים, הם בבחינת לא קיימים. ככל שעובר הזמן ועם השינויים התכופים בנהלי המשיבים, לא ברור אם יתאפשר רישום ועד כמה מסובכת תהיה הפרוצדורה אשר כבר עכשיו מצריכה משאבים לא מבוטלים, כגון סכומי כסף גבוהים עבור האגרה, שתעריפה עלה בחודש האחרון לסכום של 2325 ש"ח, ועבור שימוש בשירותי עו"ד, עקב הדרישה לתצהירים ואי פרסום הנהלים באשר לאופן בו ניתן לרשום ילד.
56. ככל שמתארך הזמן מיום היוולדו של הילד ועד לרישום, ההליך הנדרש מההורים מסתבך ולרוב מתייקר. תושבים רבים אינם מצליחים לעמוד בדרישות המשתנות של המשיבים, מה שמותיר ילדים, ולאחר מכן בגירים, החיים בישראל ללא תיעוד וללא זכויות. מיותר להרחיב בדבר ההשלכות החמורות של מצב שכזה על אותו ילד, אולם חשוב לציין, שגם למדינה מצב שכזה הוא בעייתי ביותר, שכן נוצר מצב בו מרשם האוכלוסין אינו משקף את מצב האוכלוסייה הנכון במדינה.

57. במשפט הישראלי עקרון טובת הילד הוא עקרון יסודי ומושרש. בעניין חשיבות התא המשפחתי וגבולות חוקתיים על התערבות המדינה בקיומו, ראו את דברי כב' הנשיא שמגר בע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, 235-236:

"זכותם של הורים להחזיק בילדיהם ולגדלם, על כל הכרוך בכך, היא זכות חוקית טבעית וראשונית, בבחינת הקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם (ע"א 577/83 היועץ המשפטי נ' פלוני, פ"ד לח (1) 461). זכות זו באה לידי ביטוי בפרטיות ובאוטונומיה של המשפחה: ההורים אוטונומים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם – חינוך, דרך חיים, מקום מגורים וכדומה, והתערבות החברה והמדינה בהחלטות אלה היא בבחינת חריג שיש ליתן טעם להצדיקו (ראו ע"א 577/83 הנ"ל, בעמ' 485, 468). גישה זו שורשיה בהכרה כי המשפחה היא 'התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה הווה ויהיה היסוד המשמש והמבטיח את קיומה של החברה האנושית'. (השופט אלון (כתוארו אז) בע"א 488/77 פלוני ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לב (3) 421, בעמ' 434)."

הזכות של ילדים קטינים לחיות לצד הוריהם הוכרה כזכות אלמנטרית וחוקתית ע"י בית המשפט העליון. ראו: דברי השופט גולדברג בבג"ץ 1689/94 הררי ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נא (1) 15, בעמ' 20, מול האות ב.

58. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד (31 כ"א, 221), אותה אישרה מדינת ישראל עם כמעט כל אומות העולם, קובעת שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי של הילד.

כך נאמר במבוא לאמנה:

"[המדינות החברות באמנה זו] משוכנעות כי המשפחה, כקבוצת יסוד לחברה וכסביבה טבעית להתפתחותם ורווחתם של כל בניה, ובפרט הילדים, מן ההכרח כי יובטחו לה הבטחה וסיוע, ככל הנדרש, באופן שתוכל לשאת במלוא אחריותה בתוך הקהילה [...]."

[...] הילד לשם פיתוח אישיותו המלא וההרמוני, מן הראוי כי יגדל בסביבה משפחתית באוירה של אושר, הבנה ואהבה [...]."

סעיף 3(1) לאמנה קובע:

"בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם נקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה...".

סעיף 9(1) קובע:

"המדינות החברות יבטיחו כי ילד לא יופרד מהוריו בניגוד לרצונם, אלא רק כאשר קובעות רשויות מוסמכות, הכפופות לביקורת משפטית, בהתאם לדינים ולנהלים הנוגעים לעניין, כי פירוד כאמור נדרש לטובת הילד".

59. הוראות האמנה בדבר זכויות הילד זוכות להכרה הולכת וגוברת כמקור משלים לזכויות הילד וכמדריך לפרשנות "טובת הילד" כשיקול על במשפטנו: ראו ע"א 3077/90 פלוני ואח' נ' פלוני, פ"ד מט(2) 578, 593 (כב' השופט חשין); ע"א 2266/93 פלוני, קטין ואח' נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, בעמ' 232-233, 249, 251-252 (כב' הנשיא שמגר); דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני, פ"ד נ(1) 48, 66 (כב' השופט דורנר). מן הדין שהמשיבים יפעילו את סמכויותיהם בהתאם לטובת הילד כפירושה בהוראות האמנה.

60. העותרים יטענו כי על המשיב נטל השכנוע כי החלטתו לסרב לבקשת העותרים לרשום את ילדיהם, ניתנה בסמכות ובהפעלת שיקול דעת סביר באופן שניתן להצדיק את הפגיעה החמורה בזכויות היסוד של עותרים.

החובה להפעיל שיקול דעת בעת החלטה על רישום ילד

61. היעדרה של חובה ספציפית בחוק הכניסה לישראל למתן מעמד במקרה דנן, אין בה כדי לפתור את המשיבים מחובתם להפעיל את סמכותם להעניק מעמד לילדי תושבי הקבע של ישראל, ללא קשר למקום בו נולדו, כל עוד ההורה התושב מבקש זאת לאור מגוריו עם הילד במדינה. ראו בג"ץ 48/89 עיסא נ' מנהלת הלשכה האזורית ואח', לעיל.
62. העותרים יטענו כי דחיית בקשה לרישום ילדים חייבת להיות מושתתת על נימוקים קונקרטיים, הנסמכים על ראיות המעידות על אי זכאותו של הילד למעמד.
63. המשיב 3 הכיר בקיום מרכז חיי משפחת העותרים בישראל כאשר אישר רישומם של שניים מילדי המשפחה האחרים, ובכך למעשה הכיר בזכותם המהותית של הילדים להירשם במעמד אמם, כאחיהם הקטנים.
- מכאן שהחלטת המשיב לסרב לרישומם של העותרים 2-5 נעשתה מבלי שהפעיל שיקול דעת פרטני בעניינם, כאמור במכתבו מיום 3.9.02: "לאור החלטת הממשלה איננו מקבלים בקשות מסוג זה".
64. הרשות המינהלית חייבת לשקול באופן ענייני בקשה להפעיל סמכות שברשות הנתונה לה, ולעשות בה שימוש בסבירות, במידתיות, בתום לב, ללא שרירות, מבלי שנסקלים שיקולים זרים, ותוך מתן משקל ראוי לזכויות היסוד ולעקרונות היסוד של שיטתנו המשפטית (ראו רענן הר זהב, המשפט המינהלי הישראלי (תשנ"ז-1996), בעמ' 109-103, 435-440, והאסמכתאות המובאות שם; בג"ץ 3648/97 ביג'לבהן פטל ו-31 אח' נ' שר הפנים ו-3 אח', פ"ד נג (2) 728, בעמ' 770). זאת ועוד, הפעלת שיקול דעת זה צריך שתיעשה בהתאם למטרות העומדות ביסוד החקיקה שהיא מקור הסמכות. במקרה שבפנינו, עלינו לבחון את מטרות חוק הכניסה לישראל, ממנו הקישו המשיבים עד לאחרונה לעניין זה; חוק מרשם האוכלוסין אשר עוסק בין השאר ברישום ילדי תושבים במרשם; ולאור חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. המשיב מתעלם ממחויבותו לפעול לאור תכלית החקיקה והפסיקה הישראלית ומחויבות ישראל לאמנות הבינלאומיות אותן אישרה.
65. בבג"ץ 48/89 עיסא נ' מנהלת הלשכה האזורית ואח', פ"ד מג(4), 573 הביע כבוד השופט (כתוארו דאז) ברק את השתוממותו מהימנעות שר הפנים להפעלת שיקול דעת בעניין רישומם של ילדי העותרת, תושבת קבע של ירושלים הנשואה לזר:

"...המצהיר הסביר את תפיסתו שלו באשר למצב המשפטי הקיים. אין בכך כל הסבר לשיקולים שהניעו את שר הפנים שלא לעשות שימוש בשיקול דעתו, ולקבוע כי הבת תקבל את מעמד אמה".

כבוד השופט ברק דחה את טענות המשיבים לפיהם על פי מדיניותם של נשים תושבות יירשמו באזור בשל ההנחה כי במסורת הערבית "נשים הולכות אחרי בני זוגן" וחייב את שר הפנים לשקול את הבקשה לרישום הילדים לגופה.

אי פרסום ההחלטה

66. מיותר להכביר מילים על החשיבות העצומה שבפרסום החלטות ונהלים מצד הרשות. ניתן לראות מהתיאור לעיל כי המשיבים הקפידו במהלך השנים, שלא לפרסם את מדיניותם המשתנה, באופן בו התושבים נאלצו לגלות מדי זמן מה על השינויים ביחס לזכויותיהם וצורכיהם הבסיסיים ביותר, עליהם אמונים המשיבים, רק לאחר ביקורים תכופים בלשכת משרד הפנים או באמצעות פרסומים על ידי ארגוני זכויות אדם.
67. זכותו של הציבור לדעת ולקבל מידע מרשויות השלטון על פעולותיהן, היא זכות אשר זכתה להכרה מפורשת בחקיקה ובפסיקה הישראלית. זכות הציבור לדעת היא אמצעי חיוני לקיומה של ביקורת ציבורית על פעולותיהן של רשויות השלטון; היא חשובה להבטחת אמון הציבור בפעולותיהן של הרשויות, כי אין לקיים אמון הציבור על יסוד הנסתר. זכות הציבור לדעת היא אף זכותו של כל אחד בציבור לגישה בלתי אמצעית למידע שאוצרות רשויות השלטון בידיהן מתוקף תפקידן. כנגד זכות הציבור לדעת עומדת "חובתם של נושאי תפקידים ציבוריים ליתן מידע לבני הציבור". (בג"ץ 90/1604-1601 שליט ואח' נ' פרס ואח', פ"ד מא(3) 365).

68. החלטת המשיב לשנות ללא כל הודעה את שם הליך רישום הילדים ל"איחוד משפחות" באופן מלאכותי, וכך לכלול זכות בסיסית זו של ילד להירשם בהחלטה על הקפאת הליך איחוד בין בן זוג אזרח או תושב לבן זוגו הזר, חמורה ביותר ומסוכנת. למעשה, המשיבים מרשים לעצמם לנהוג בתושבי מזרח ירושלים ככל שיעלה על רוחם, כאשר הם אינם טורחים לידע את הציבור בהחלטותיהם אלו.

לעניין החובה לפרסם קריטריונים ונהלים ראו בג"ץ 5537/91 אפרתי נ' אוסטפלד ואח', פ"ד מו(3) 501; בג"ץ 3648/97 סטמקה ואח' נ' שר הפנים ואח', פ"ד נג(2) 728, 767-768.

69. כמתואר בסעיפים 17-21 לעיל, העותרים למדו על סירוב המשיב לרשום ילדים במצבם, רק לאחר התכתבות עם פקידי המשיב. תשובת המשיב התקבלה רק לאחר פנייה חוזרת מצד העותרת 6. שאלות שהעלתה העותרת 6 במכתביה מיום 14.8.02 ו-29.9.02 נותרו ללא מענה.

70. העותרים טוענים כי כתוצאה מהיעדר פרסום של החלטות המשיב, משפחות רבות, שאינן מיוצגות, ממתנות עד היום לשווא לרישום ילדיהן וספק רב אם תושבים במצבם של העותרים, ללא ייצוג מאחוריהם, היו זוכים אף הם למענה כלשהו מהמשיב. עד היום לא ענו המשיבים לשאלות העותרת באשר לבסיס החוקי של ההחלטה לכלול את רישומם של ילדי תושבים בהחלטת הממשלה על ההקפאה. ספק אם אכן קיימת החלטה כתובה ומסודרת בנושא. כמו כן, בהוצאת החלטה כתובה ופרסומה יש משום ערובה נוספת לקיום מרכיב של שיקול דעת ביסוד ההחלטה.

סנקציה קולקטיבית

71. משהחליטו המשיבים להכליל את הבקשות לרישום ילדים שנולדו מחוץ לישראל בקטגוריית הבקשות לאיחוד משפחות, על מנת להקפיד את הטיפול בבקשות אלה באופן גורף, ומבלי להפעיל שיקול דעת, הרי שהמשיב מפעיל סנקציה קולקטיבית על מאות ואולי אלפי ילדים על לא עוול בכפם.

מילדים אלה נמנעת קבלת מעמד במקום בו הם חיים. מהוריהם, תושבי המדינה, נמנעת הזכות להעניק לילדיהם מעמד בארצם.

72. עמדתם זו של המשיבים מענישה באופן גורף ילדים והורים, וזאת מבלי שהמשיבים טרחו אפילו להסביר את תכליתה של הסנקציה הקשה – שלילת זכות כה יסודית. בית המשפט העליון פסל בעבר, בעילה של חוסר מידתיות, ענישה קולקטיבית. כך למשל, בפסה"ד בעניין בן עטיה, בו נדונה שלילת זכותו של בית ספר לקיים בחינה, לאחר שנתגלו בו מקרים רחבי היקף של העתקה בבחינות קודמות, קבע בית המשפט:

"אירועם של מקרים רבים יחסית, של פגיעה בטוהר הבחינות מלמד על רפיון הפיקוח, והדרך להתמודד עם התופעה היא בהגברת יעילותו של הפיקוח ובהענשה הולמת של הנוגעים בדבר, ולא בפגיעה בתלמידי "המחזור הבא" ובמוסד החינוכי ומוריו".
(ר' בג"ץ 3477/95 בן-עטיה נ' שר החינוך התרבות והספורט, פ"ד מט (5) 1, בעמ' 8).

בעניין נשוא עתירה זו מקבלת עמדת בית המשפט הנכבד משנה תוקף לאור העובדה, שהפסקת הטיפול לא נובעת ממעשיהם או מתדליהם של מי מהעותרים או אנשים אחרים במצבם, ואינה קשורה אליהם בכל דרך שהיא.

היעדר סמכות

73. העותרים יטענו כי ההחלטה להימנע עד להודעה חדשה מלרשום ילדי תושבים במרשם האוכלוסין, מחוסרת כל בסיס משפטי. המשיבים מפרים את הזכות המוקנית לילדי תושבים החיים בישראל לקבל את מעמד הוריהם. בכך הם פועלים בניגוד לדין ובחריגה מסמכותם.

74. השופט המנוח ח' כהן הסביר את הרציונל העומד מאחורי עקרון החוקיות בהפעלת סמכויות כלפי הפרט בע"ב 1/65 ירדור נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט (3) 365 :

"במדינה אשר בה שולט החוק, אין שוללים זכות מאדם, ויהא הוא הפושע המסוכן והבוגד הנבזה ביותר, אלא בהתאם לחוק בלבד. הכנסת היא הרשות המחוקקת, והיא אשר מסמיכה את מוסמכיה, אם רצונה בכך, לעשות לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. בהעדר הסמכה כזאת מאת המחוקק, לא ההגיון ולא הכורח ולא אהבת המולדת ולא שיקול אחר, יהא אשר יהא – מצדיקים עשיית דין על דעת עצמו ושליטת זכות הזולת".

על כך מוסיף ר. הר זהב בספרו המשפט המינהלי הישראלי :

"כל החלטה או מעשה מינהלי טעונים עיגון בנורמה שהוחקה על ידי הכנסת או מכוחה, ופעולה שאין לה מקור בנורמה כזו, היא פעולה בחוסר סמכות". (שם בעמ' 29).

75. המשיבים טוענים כי מקור סמכותם לסרב לרשום ילדים במצבם של העותרים 2-5 הוא החלטת הממשלה מחודש מאי, העוסקת לטענתם גם בבקשות לרישום ילדים. נבחן אפוא את לשון החלטת הממשלה והרציונל המוסבר בגופה :

החלטת הממשלה מיום 12.5.2002

76. כותרת החלטת הממשלה הינה : הטיפול בשהים בלתי חוקיים ומדיניות איחוד משפחות לתושבי רש"פ ולזרים ממוצא פלסטיני.

בחלקה הראשון של החלטת הממשלה שכותרתו – מחליטים, נכתב :

"אכיפה – להטיל על משטרת ישראל ומשרד הפנים, בשיתוף עם גורמי הביטחון ושאר משרדי הממשלה הנוגעים לעניין: לפעול לאכיפת מניעת שהייתם והשתקעותם בישראל של שוהים בלתי חוקיים מהרש"פ וזרים ממוצא פלסטיני. זאת במסגרת המדיניות הכוללת בנושאים הקשורים בזרים".

לעניין נושא איחוד המשפחות, אשר לטענת המשיב כולל גם רישומם של ילדים שנולדו מחוץ לישראל, נכתב :

"לנוכח המצב הבטחוני, ובשל ההשלכות של תהליכי ההגירה וההשתקעות של זרים ממוצא פלסטיני בישראל, לרבות בדרך של אחמ"ש, משרד הפנים בשיתוף עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, יגבש מדיניות חדשה לטיפול בבקשות לאחמ"ש".

על פי החלטה, עד לגיבוש של מדיניות חדשה "אשר תקבל ביטוי בנהלים ובחקיקה חדשה, במידת הצורך" :

"א. לא תתקבלנה בקשות חדשות של תושבי הרשות הפלסטינית לקבלת מעמד של תושב או מעמד אחר, בקשה שהוגשה לא תאושר, ומבן הזוג הזר יידרש לשהות מחוץ לישראל עד לקבלת החלטה אחרת. (הדגשה שלי – ע.ל.).

ב. אחר - הבקשה תידון בשים לב למוצאו של המוזמן."

77. בהחלטת הממשלה לא בא זכר לנושא רישומם של ילדי תושבים. יתרה מכך, הבקשה מגדירה את מושא התייחסותה באופן מרומז ובמפורש כעולה מסעיף א' המצוטט לעיל, כבני זוג של תושבים וזרים אחרים ממוצא פלסטיני המעוניינים להשתקע בישראל. וודאי שלא ניתן לומר כי ילדים קטינים של תושבי המדינה, שמגוריהם בישראל הוכחו מעל לכל ספק למשיבים, נכללים בהחלטה זו. ילדי תושבי המדינה אינם מהגרים ולא נטען כי הם מסכנים את ביטחון המדינה.

78. העותרים יטענו עוד כי גם אם המשיבים היו מצליחים לבסס את החלטתם על החלטת הממשלה בנושא איחוד המשפחות, יש לראות את החלטתם כבטלה משניתנה בהיעדר סמכות בהיותה בלתי סבירה, מידתית או הוגנת, ומנוגדת לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

על נושא זה עמד פרופ' יצחק זמיר בספרו הסמכות המינהלית, לאמור:

"... כפי שנפסק היא חלה [פסקת ההגבלה] גם על הרשויות המינהליות בכל הנוגע לפגיעה בזכויות שלפי חוקי היסוד... רשות מינהלית, תהא הסמכות שהוקנתה לה במקור הראשי ובמקורות משלימים אשר תהא, חייבת להפעיל את הסמכות, ככל שמדובר בזכויות אלה, בהתאם לפיסקת ההגבלה". (שם – כרך א' בעמ' 154).

החלטה המונועת רישומם של ילדי תושבים ישראלים במרשם האוכלוסין בארצם באופן גורף, אינה יכולה לעמוד בפיסקת ההגבלה של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

החלטת הממשלה מיום 12.5.2002 מצ"ב לעתירה ומסומנת ע/15.

החלטה לא חוקתית- פגיעה בכבוד

79. הזכות לחיי משפחה כרוכה ומשולבת בזכויות היסוד של האדם – לכבוד, לחירות ולפרטיות. פגיעה בשלמות התא המשפחתי של האדם – "בתא הראשוני הזה של החברה האנושית" (כב' השופט חשין בע"א 238/53 כהן ובוסליק נ' היועץ המשפטי, פ"ד ח', 53) – היא פגיעה בכבודו של האדם.

80. הזכות להכרה בקיומו של יצור אנוש בעולם כרוכה ובלתי נפרדת מזכויות האדם לכבוד ולחירות המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כחלק אינטגרלי מהזכות לכבוד האדם, כך גם זכותו של קטין לחיות עם הוריו כמשפחה מאוחדת וזכותו של הורה לחיות עם ילדו:

"בעידן שבו 'כבוד האדם' הינה זכות יסוד חוקתית מוגנת יש ליתן תוקף לשאיפתו של אדם להגשים את הויתו האישית, ומטעם זה יש לכבד את רצונו להשתייך לתא המשפחתי שהוא רואה עצמו חלק ממנו" (ע"א 7155/96 פלוגי נ' היועמ"ש, פ"ד נא (1) 160, 175).

81. מכאן, שעל כל פגיעה בזכויות אלו לעמוד בדרישות פסקת ההגבלה שבסעיף 8 לחוק היסוד: עליה להתאים לערכי מדינת ישראל, להיות לתכלית ראויה, לקיים את עקרון המידתיות, ולבוא מכוח חוק או מכוח הסמכה מפורשת בו.

82. בשל היות הזכות למעמד בעולם זכות אדם מהבסיסיות הקיימות, הרי שיש לבחון כל פגיעה בה בהתאם לפיסקת ההגבלה:

"אכן מאז כוננה הכנסת את חוקי היסוד בדבר זכויות האדם, אנו משתמשים באמות המידה הקבועות בהם לשם פירושן של הסמכויות השלטוניות אשר הוענקו בחקיקה (ראשית או משנית), וזאת בין בחקיקה שהוחקה לפני חוקי היסוד אלה בין בחקיקה שהוחקה אחריהם; בין לעניין הפגיעה בזכויות אדם "המכוסות" בשני חוקי היסוד בדבר זכויות האדם, ובין לעניין הפגיעה בזכויות אדם שאינן "מכוסות" על ידי חוקי יסוד אלה" (בג"ץ 5016/96 חורב ואח' נ' שר התחבורה ואח', פ"ד נא (4) 1, 43).

שיקולים זרים ושרירותיים

83. המשיבים לא הצביעו על תכלית כלשהי בבסיס החלטתם להקפיא בקשות לרישום ילדים של תושבי ישראל. הטעם שהועלה בהחלטת הממשלה מחודש מאי הינו הצורך להיזהר בהכנסת זרים לישראל בשל האיום הביטחוני. ברור שטעם זה אינו עומד למשיבים כאשר מדובר בילדים קטינים של תושבים, אשר לא להם ולא להוריהם מיוחסת מסוכנות ביטחונית. בהחלטתו הגורפת המשיב אף לא מברר אם קיים איום כלשהו מרישום הילד, שכן הוא פשוט נמנע מרישום ילדים, מבלי שהוא מגביל את החלטתו.

על פסלות הפעלת סמכות של הרשות המינהלית עקב התחשבות בשיקולים זרים ראו למשל: ע"ב 2/84, נימון נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לו 225 (2).

בהפעילם את שיקול דעתם, אין המשיבים רשאים לפעול מכוח השררה בלבד. על משמעותה של השרירות עמד השופט שמגר בבג"ץ 246/81 לוגסי נ' שר התקשורת, פ"ד לו 460, 449 (2).

"כפשוטו ובעיקרו מתייחס ביטוי זה, לפי השקפתי, למעשה שנעשה ע"י רשות, מבלי לתת את הדעת לנתונים ולנימוקים שלפניה, תוך הסתמכות על כוחה השלטוני ותו לא..."

על כך בנושא אחר עמד גם כבוד השופט (כתוארו אז) ברק בבג"ץ 4267/93 אמיתי – אזרחים למען מינהל תקין וטוהר המידות נ' רוה"מ, פ"ד מז (5), 462, 441:

"אכן, ראש הממשלה, הממשלה וכל אחד משריה אינם רשאים לומר: 'החוק העניק לנו סמכות להפסיק כהונתו של סגן שר, ברצוננו נפסיק את כהונתו, וברצוננו נמנע מכך. שיקול הדעת הוא שלנו ונפעיל אותו כרצוננו'."

84. למשיב הסמכות לפגוע בזכות היסוד של העותרת לרשום את ילדיה כתושבי מדינת ישראל אך ורק לשם השגת תכלית ראויה, הגוברת בעוצמתה על זכותה של העותרת לרשום את ילדיה במרשם האוכלוסין ועל זכות הילדים לקבל את מעמד אמם. לא ברור מהי התועלת שתצמח למדינה מאי רישום של הילדים במרשם האוכלוסין, תוך הפרת זכויות האם והילדים ופיצול מעמד האחים. האפשרות היחידה העולה בדעת העותרים היא רצונם של המשיבים לשמור על מאזן דמוגרפי של רוב יהודי. על רצון זה ניתן ללמוד מפרסומים רבים בעיתונות ומהתבטאויות ציבוריות, אותם לא ניסו המשיבים 1 ו-2 להסתיר.

לא עולה על הדעת ששיקול זה יפגע בזכותם הבסיסית של העותרים להסדרת מעמד הילדים.

השופט שמגר מתאר בפס"ד לוגסי מהי התנהגות שלא בתום לב מצד הרשות:

"...כאשר הרשות הנותנת את הטעם, המהווה הסוואה או כיסוי חיצוני לכוונה הנסתרת האחרת, יודעת אל נכון, כי אין זהות בין הדברים שבפה לבין אלו שבלב. הרי לפנינו דוגמא אופיינית להעדף יושר או מירמה". (פס"ד לוגסי לעיל, בעמ' 459).

85. כפי שניתן לראות משינויי המדיניות התכופים של המשיבים, כמו גם מההחלטה הנוכחית והגורפת עליה לא התכבדו המשיבים לתת את הדעת, המשיבים מפעילים את סמכותם כרצונם, ללא מחויבות ליתן דין וחשבון לגבי העומד מאחורי החלטותיהם ומעשיהם ולהצדיקם. אולם, המטרה הזרה העומדת בבסיס החלטת המשיבים גלויה על פניה ודומה כי אף לא נעשה ניסיון להסוותה.

חוסר תכליתיות וחוסר סבירות

86. חובת הרשות המינהלית לפעול בסבירות, מידתיות ולשם השגת תכלית ראויה, עקרונית- על הם, החולשים על מרחב שיקול הדעת של המשיבים. כך בדרך-כלל, וכך במיוחד בהפעלת סמכות חריגה זו לפגוע בחפים מפשע על לא עוול בכפם.
87. אי הפעלת שיקול דעת בעניין בקשת העותרים לגופה, מעלה חשש לשיקולים זרים ומהווה חריגה מאמות מידה של סבירות והגינות שעל רשות מינהלית להפעיל.
- העותרים יטענו כי המשיבים פעלו ללא כל תכלית ראויה המגבה את צעדיהם, שהשפעתם על כל ההיבטים בחיי העותרים מכרעת. לפיכך, החלטתם נגועה בחוסר סבירות קיצוני.
- ראו לעניין זה: בג"ץ 1689/94 הררי ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נא (1), 15; בג"ץ 840/79 מרכז הקבלנים נ' ממשלת ישראל והבונים בישראל, פ"ד ל"ד (3), 729 ובמיוחד בעמודים 745-746.
88. כמו כן, אין יחס הגיוני או הכרחי בין התועלת שתצמח מהסירוב לרשום ילדים של תושבים במרשם האוכלוסין, אם יש כזו, לבין היקף הפגיעה בזכויות יסוד. הפגיעה בתושבים ובילדיהם עולה על המידה הנדרשת להשגת כל תכלית כשרה.
89. לא עולה על הדעת כי במדינה מתוקנת ודמוקרטית תחליט הממשלה בחדרי חדרים על מדיניות לפיה ילדיו של תושב לא יירשמו במרשם האוכלוסין, ובו בזמן תכיר בתושבות המשפחה ובמרכז חייה בישראל ותחליט לרשום את הילדים האחרים, מפני שאלו נולדו בישראל.

סיכום

90. המשיבים משנים את מדיניותם השכם והערב: תושבי המדינה לא יודעים על פי מה לנהוג, שכן, תקופה מסוימת גברים בלבד יכולים לרשום את ילדיהם, לאחר מכן הילדים נרשמים במעמד ארעי וקעת ילדים שנולדו בישראל נרשמים וילדים שנולדו מחוץ לה נותרים ללא מעמד – תוצאה היוצרת מצב מגוחך לפיו במשפחה אחת רישומם של שני אחים נדחה ואילו רישומם של אחים אחרים מאושר, כאשר מוכח שכולם ילדים של תושב מדינת ישראל ומגוריהם במקום אחד – ירושלים. בקשת רישום הילדים משנה את שמה בהתאם למאווייהם המשתנים של המשיבים: היום היא נקראת בקשת לאיחוד משפחות, מחר רישום ילדים וביום שלאחר מכן שוב איחוד משפחות – הכל, לשם שמירה על מאזן דמוגרפי רצוי. על המשיבים להפעיל את סמכויותיהם בהתאם למשפט המינהלי, הכולל בחובו הגבלות חוקתיות על הפעלתה של סמכות הפוגעת בזכויות יסוד.
91. העותרים 2-5, בהיותם ילדיה של תושבת קבע של המדינה, המתגוררים עם אמם בישראל, זכאים להירשם כתושבי קבע. המשיבים מפירים באופן בוטה זכויות יסוד של העותרים ותושבים אחרים במצבם: הזכות להענקת מעמד לקטינים, להגנה על התא המשפחתי, לשמירה על טובתם של קטינים, זכותם של קטינים לקשר עם הוריהם וזכותם של הורים לקשר עם ילדיהם הקטינים. החלטת המשיבים כופה פירוד בין ילדים להוריהם או לחילופין חיים בארץ ללא כל מעמד וזיהוי. העותרת 2, בתה הבכורה של העותרת, נתקלת כבר היום, בהיותה ילדה בת 13 הנראית גדולה לגילה, בבעיות מול כוחות הביטחון בירושלים, מאחר ואינה רשומה בתעודת הזהות של אמה. בית המשפט מתבקש אפוא לחייב את המשיבים לנהוג על פי שלטון החוק ועל פי אמות מידה של סבירות והגינות ולהבטיח את טובתם וזכויותיהם של תושבי המדינה ושל ילדיהם.
- מכל הטעמים האלו, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש בראשית העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים לצו על תנאי, להפכו למוחלט ולחייב את המשיבים בתשלום הוצאות משפט.

ירושלים, היום 2 בדצמבר, 2002